

اولین همایش ملی

افتخاری نوین در توانمندسازی و توسعه پایدار معماری، عمران، گردشگری، انرژی و محیط زیست شهری و روستایی

۹ مرداد ۱۳۹۳

ارزیابان محیط زیست هگمتانه

بررسی نظری مفهوم فضاهای جمعی و تاثیر تعالیم اسلامی بر طراحی این اماکن

الناز کوهی فرد¹، دکتر عباس علی طایفی نصرآبادی²، دکتر عاطفه دهقان توران پشته³

¹ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران غرب، گروه معماری، تهران، ایران

² عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین

³ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب

elnazkoochifard@gmail.com

جنت آباد شمالی شهرک مبعث کوچه بوستان هشتم غربی پلاک 8

09393223951

مقاله زیر مستخرج شده از رساله با عنوان، تدوین اصول طراحی فضاهای جمعی بر پایه تعالیم اسلام (نمونه موردی طراحی مرکز محله ی باغ فیض) می باشد.

★ نویسنده مسئول

بررسی نظری مفهوم فضاهای جمعی و تاثیر تعالیم اسلامی بر طراحی این اماکن

چکیده

تداوم بقاء انسان در گرو تعاملات اجتماعی است و شهر به عنوان بستر زیست آدمی می‌بایست مملوء از عرصه‌های جمعی برای این تعاملات باشد تا پایداری و تداوم در آن جریان یابد. آنچه از شهر در ذهن باقی می‌ماند و درک می‌شود، مجموعه‌ای از عرصه‌ها و فضاهای جمعی با مقیاس و عملکردهای مختلف بهم پیوسته است که ساختار فضایی شهر را شکل می‌دهد و با توجه به اقتضای هر دوره از زیست بشری در آن نقشی را ایفا می‌کند. به تعبیری دیگر مسکن عرصه تعاملات و کوچک‌ترین واحد اجتماعی (خانواده) می‌باشد و در مقابل فضاهای جمعی در شهر عرصه تعاملات اجتماعی شهروندان محسوب می‌شوند. حال چرا برخی از شهرها، مملوء از فضاهای جمعی سازمان یافته است و هنوز احساس کمبود فضاهای جمعی در آنها حس می‌شود و برخی از شهرها از وجود یک فضای جمعی مناسب بی‌نصیبند و تلاشی هم در جهت بر طرف کردن این موضوع در آن وجود ندارد، سوالاتی است که باید به آنها پاسخ داده شود.

در این مقاله ضرورت توجه به فضاهای جمعی، تاریخچه فضای جمعی، عوامل موثر در شکل‌گیری فضای جمعی و تاثیر تعالیم اسلامی بر شکل‌گیری این اماکن و در نهایت توصیه‌های لازم برای بهبود وضعیت کنونی مطرح می‌گردد.

اولین همایش ملی

افتخاری نوین در توانمندسازی و توسعه پایدار معماری، عمران، گردشگری، انرژی و محیط زیست شهری و روستایی

۹ مرداد ۱۳۹۳

سازمان محیط زیست

سازمان ملی شهرسازی

سازمان ملی عمران و شهرسازی

سازمان ملی عمران

سازمان ملی عمران و شهرسازی

سازمان ملی عمران و شهرسازی

سازمان ملی عمران و شهرسازی

کلمات کلیدی: اجتماع، فضای جمعی، فضای شهری، مبانی اسلامی

مقدمه :

اگر فضا یک مفهوم پیچیده و مبهم است به این دلیل است که شهر هم یک رویداد بالذات پیچیده می باشد. شهر یک بافته است، یک ترکیب، یک کالبد درهم تنیده از تاروپودهای درهم تنیده. شهر یعنی مجموعه ای از فضاهای نرم وسخت، عمومی و خصوصی، بسته و باز با کاربردهای گوناگون مسکونی، کاری، ات فراغت و حمل و نقل. مورفولوژی یک شهر طبیعتاً معماری خاص خود را به دنبال دارد و حیات مطلوب یک شهر مستلزم وجود فضاهای مناسب و مساعد است. فضا نیز همانند سایر مفاهیم در ترمینولوژی علوم اجتماعی دارای نسبیّت و پیچیدگی هایی است که در مواقعی با مفاهیمی چون مکان و محیط هم پوشانی پیدا می کند در صورتی که واقعاً این طور نیست و باید با نگاهی خاص و دقیق به مفهوم هر یک از واژه های فضا، مکان و محیط نگریست. می توان گفت که مهم ترین نقش شهر مدرن نقش صنعتی و خدماتی است و چنین کارکردی فضاهای مقتضی خود را می طلبد.

شهر به عنوان بستر زیست آدمی، می بایست مملوء از عرصه های جمعی برای این تعاملات باشد تا بتواند پایداری و تداوم در آن جریان داشته باشد. وقایع و رویدادهایی که در طول زندگی بشر یکی پس از دیگری و به صورت خطی رخ می دهند، در ابتدا دارای ارزش یکسانی هستند، ولی با گذشت زمان برخی از آنها به دلایل مختلف (نوع رخداد، زمان و مکان آن) ممکن است از اعتبار و ارزش والاتری نزد شخص برخوردار شود و به عنوان خاطره در ذهن فرد ثبت گردند. این خاطرات دیگر به صورت خطی به یاد نمی آیند، بلکه هر کدام بدون رعایت زمان و توالی وقوع، ممکن است لحظه ای و آنی به یاد آید. هرچه این خاطره ها بیشتر باشد، هویت انسان و شهر کامل تر است و آنچه از شهر در ذهن ما نیز باقی